

Verlaagde btw, tegen beter weten in

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 14/3/2023)

Bijna alle regeringspartijen zien een goede basis voor verdere gesprekken in het plan van minister van Financiën Vincent Van Peteghem (CD&V). Dat plan bestaat erin de belastingen op arbeid te verlagen, en dat te financieren met belastingen op vermogen en een hogere btw op sommige basisproducten. Ook veel specialisten onthaalden het plan al op applaus.

Als je in de cijfers graaft, blijkt dat het voorstel een serieus gat zou slaan in de federale en regionale begrotingen, maar in dit land maalt niemand meer om olopemde begrotingstekorten. Je zou ook kunnen opwerpen dat een verhoging van de belastingvrije som niet de meest efficiënte maatregel is om de werkgelegenheid te stimuleren, maar ook op dat vlak blijft het stil. Meerdere coalitiepartijen zijn dan weer wél gekant tegen een hogere btw op basisproducten zoals melk en brood. Daartegen trekken ze een streep in het zand.

Sinds de invoering van de btw in de jaren 60 zijn er ook verlaagde tarieven. De voornaamste reden was de streep in het zand die ook vandaag wordt getrokken: de winkelkar wordt goedkoper, en lagere inkomenscategorieën profiteren het meest omdat basisproducten een groter deel uitmaken van hun consumptie. Het werd aanvankelijk ook gebruikt om de consumptie van onder meer groente en fruit aan te moedigen, en later die van hotelovernachtingen en copieuze maaltijden op restaurant.

De aandeelhouder wint

Talrijke studies hebben sindsdien aangetoond dat verlaagde btw-tarieven een slecht idee zijn. Het is een misverstand dat het de consumenten zijn die profiteren van verlaagde tarieven. Het gros van het voordeel gaat naar producenten die de prijs exclusief btw verhogen. Van alle btw-verlagingen in Europa sinds 1996 is maar 7 cent per euro btw-verlaging naar de consument gegaan, terwijl de prijs exclusief btw gemiddeld met 93 cent is gestegen.

Van alle btw-verhogingen werd uiteindelijk maar een derde doorgerekend aan de consument. Het is absurd dat politici denken dat btw-verhogingen volledig worden doorgerekend aan de consument, en tegelijk geloven dat bedrijven winst- en kapitaalbelastingen niet zouden doorrekenen in de winkelkar.

Uit onderzoek blijkt ook dat er meer ontwijking is als er meer uitzonderingen zijn op het basistarief, dat bij ons 21 procent bedraagt, en dat de maatschappelijke kosten door rompslomp en dure consultants in dat geval ook oplopen. De meest frappante bevinding is dat de laagste inkomens uiteindelijk het grootste slachtoffer van verlaagde btw-tarieven zijn, zelfs al worden die doorgerekend in de winkelkar. Hoge inkomens profiteren namelijk meer omdat ze over het algemeen meer uitgeven aan basisproducten. Tegelijkertijd leiden verlaagde tarieven tot een daling van overheidsinkomsten. Iedere euro die de overheid minder binnenkrijgt, kan ze niet

gebruiken om lage inkomens te compenseren met een sociaal beleid, beter onderwijs of door middel van progressieve inkomstenbelastingen.

Er is consensus onder welvaartseconomen: verlaagde btw-tarieven zijn een slecht instrument om te herverdelen. Het is socialer om een btw-stelsel te hebben met minder uitzonderingen, en de opbrengsten te gebruiken om op andere manieren te herverdelen, zoals progressievere inkomensbelastingen. Dat is wat Scandinavische landen doen. België staat aan de andere kant van het spectrum: onze overheid int amper 45 procent van de btw die ze zou ontvangen mochten er geen uitzonderingen zijn op het basistarief. Het internationale gemiddelde is 56 procent. Bovendien daalt ons percentage gestaag. De andere kant van de medaille is de torenhoge belasting op arbeid in dit land.

Een vogel in de hand

Politicalologen hebben onderzocht waarom landen zoals België het tegenoverstelde doen van wat welvaartseconomen voorschrijven. Een eerste reden is de invloed van sectorlobbygroepen. Zij creëren de perceptie van een goedkopere winkelkar. Ze halen alles uit de kast om het voordeel van een lager tarief naar een kleine groep te laten gaan, terwijl de kosten gespreid worden over een hele bevolking. De maatschappij aanvaardt tariefverlagingen voor een kleine groep ook makkelijker, zeker als er al veel uitzonderingen zijn, terwijl gunstige tarieven terugdraaien onrechtvaardig wordt bevonden.

En andere belangrijke reden is aversie voor verlies en een gebrek aan vertrouwen in de regering. Met als motto 'liever een vogel in de hand dan tien in de lucht', is het merendeel van de kiezers tevreden met een iets goedkopere winkelkar. De voordelen van extra overheidsinkomsten die gebruikt kunnen worden om andere belastingen te verlagen of een sociaal beleid te voeren, zijn onzeker en komen er meestal pas later.

Dat laatste is net het aantrekkelijke aan de hervorming die op de regeringstafel ligt. Door tariefverlagingen terug te schroeven en tegelijkertijd de opbrengsten te gebruiken om belastingen op arbeid te verlagen, is die onzekerheid er niet. Er moet nog aan het plan gesleuteld worden om de rekening te doen kloppen, maar een streep in het zand trekken, zoals sommige partijen nu doen, is niet verstandig en asociaal.